

Vedlegg 2

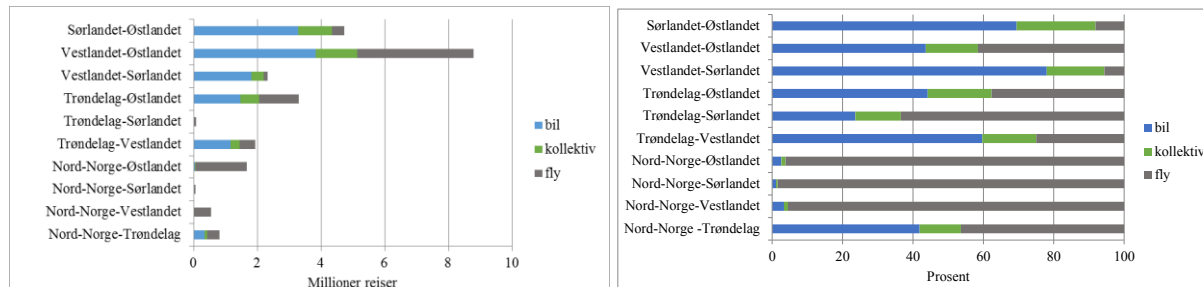
God tilgjengelighet mellom regioner med hovedfokus på luftfart

I prosjektets mandat heter det at «Næringslivet har behov for både raske og pålitelige transportertil lav kostnad. Etatene og Avinor bes om å vurdere betydningen av god tilgjengelighet mellom regionene for deres konkurranseevne og næringsutvikling». Mandatet fokuserer på god tilgjengelighet mellom regioner. Grappa har imidlertid valgt å legge hovedvekt på betydningen av transport mellom landsdeler, og med særlig fokus på luftfart, der det foreligger flere undersøkelser som behandler dette temaet. I foreliggende vedlegg utdypes tall og fakta i arbeidsgruppas rapport nærmere.

Samferdselssektoren er viktig for landets sysselsetting, bosetning og næringsutvikling. Norsk velferd er i stor grad skapt av landets naturressurser, som hovedsakelig ligger i distriktene, på sokkelen og i havområdene utenfor kysten. Gode og raske transportertil kompenserer for lang transportavstand, og er avgjørende for at næringslivet skal være konkurransedyktig og tilby attraktive arbeidsplasser i et globalt marked. I en undersøkelse blant næringslivet i Bergen, Stavanger og Trondheim svarer for eksempel 85-95 prosent at et pålitelig flytilbud er avgjørende eller svært viktig for dem. Undersøkelser viser også at nærhet til flyplasser har positiv virkning på befolkningsutviklingen i kommunene.

1. Trafikkstrømmer i og mellom landsdeler

TØI har levert en oversikt over personreiser i og mellom landsdeler. Se figur 1. Estimeringsåret er 2009/2010. Grunnlagsmaterialet omfatter alle reiser over 7 mil i Norge, dvs de defineres som lange reiser i den nasjonale reisevaneundersøkelsen. I figur 1 er reiser mellom landsdelene fremstilt. Bakgrunnsmaterialet viser at om lag 70 prosent av alle lange reiser foregår internt i egen landsdel. Disse er ikke tatt med i figuren.

Figur 1 Trafikk mellom landsdelene (Kilde: TØI/ Nasjonal transportmodell)

Figuren viser blant annet at:

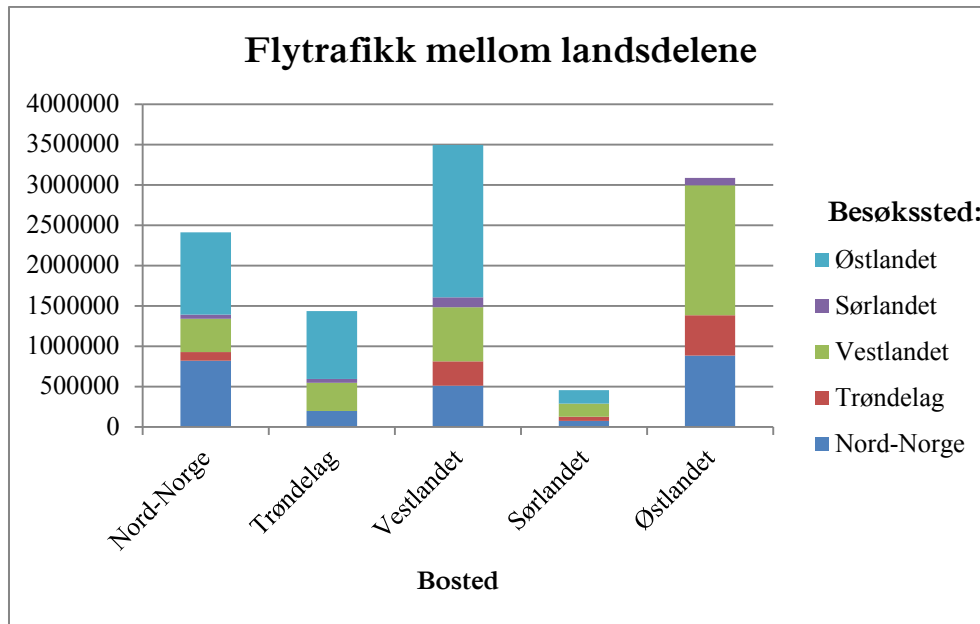
- Transportvolumene er størst mellom Øst- og Vestlandet. Her er bil og fly om lag jevnstore, og omtrent tre ganger høyere enn kollektiv
- Kollektivandelen er høyest mellom Sørlandet og Østlandet – 22 prosent
- Bilandelen er høyest mellom Vest- og Sørlandet – 78 prosent
- Mellom Nord-Norge og henholdsvis Øst-, Vest- og Sørlandet, har flyet en markedsandel på 96-98 prosent

Det er også gjennomført en tilsvarende kartlegging av flytrafikk i og mellom landsdelene i 2013. Se figur 2. Den viser blant annet følgende.:

- For bosatte i Nord-Norge foregår 1/3 av all flytrafikk internt i egen landsdel, mens 1/3 går til og fra Østlandet
- For trøndere er Østlandet viktigst, og utgjør vel halvparten av all trafikk.
- Halvparten av vestlendingene skal til og fra Østlandet

- For reisende som er bosatt på Sørlandet er Vest- og Østlandet de viktigste reisemålene
- Knappt 50 prosent av østlendingene som reiser med fly innenriks skal til/fra Vestlandet.

Det er også verd å merke seg at forbindelsene mellom Oslo og henholdsvis Trondheim, Bergen og Stavanger er blant de travleste innen Europa (rangerer som nr 6, 8 og 19 på en liste som toppes av Barcelona-Madrid og Toulouse-Paris).

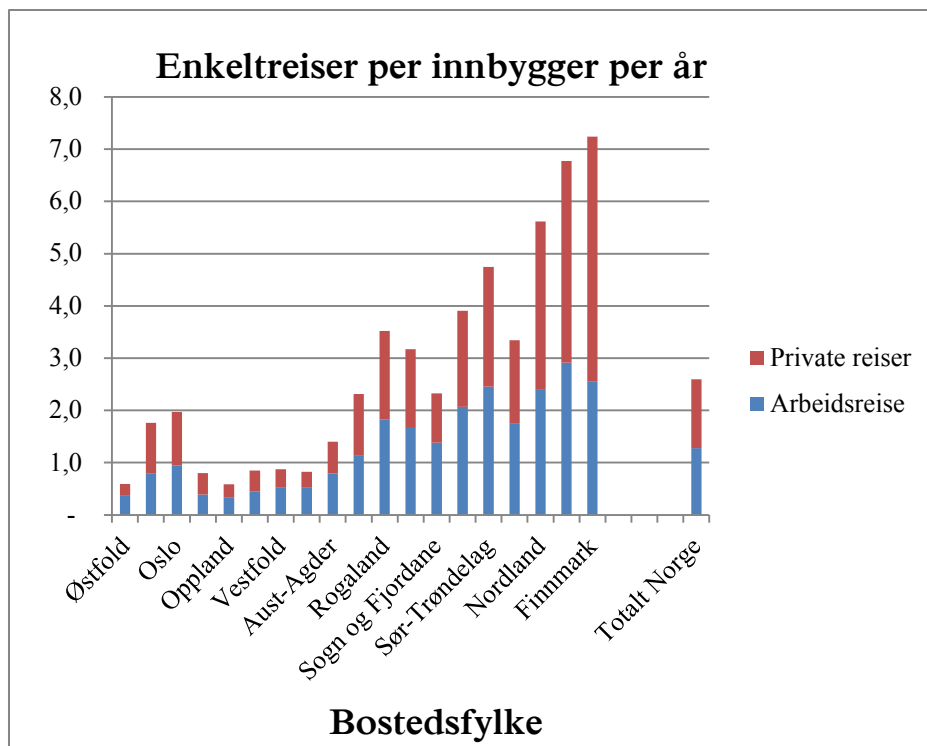

Figur 2. Flytrafikk mellom landsdelene

2. Reisefrekvenser med fly

Innenriks luftfart er viktigere for Norge enn andre land det er naturlig å sammenlikne seg med. Dette fremgår blant annet av en studie gjennomført av Cranfield University i 2005. Flyplasstettheten og reisefrekvensen er høy. I Vest-Europa er det bare to land, Frankrike og Storbritannia, som har flere lufthavner med rutetrafikk enn Norge. Avinors reisevaneundersøkelser viser også at flyet har større betydning for de tre nordligste fylkene enn for resten av landet for øvrig. Se figur 3. Eksempelvis foretar bosatte i Finnmark i gjennomsnitt 7,2 enkeltreiser med fly hvert år. Tilsvarende tall for Troms og Nordland er henholdsvis 6,8 og 5,6. Også for Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal og Trøndelags-fylkene er tallene relativt høye (over 3 per år). Gjennomsnitt for hele landet er til sammenlikning 2,6. De laveste frekvensene finner vi i Østfold, Vestfold, Hedmark, Oppland, Buskerud og Telemark, der de bosatte foretar mellom 0,5 og 1 enkeltreiser per år. Figuren viser også at antall tjenestereiser per innbygger er høyest i de tre nordligste fylkene samt i Sør-Trøndelag. Dette viser tydelig hvor viktig raske transporter er for næringslivet.

Bildet for utenlandsreiser er noe annerledes. Landsgjennomsnitt er på 2,4 enkeltreiser per år. Oslo er høyest med 4, men også befolkningen i Akershus, Rogaland og Hordaland har mer enn 3 slike reiser årlig. Lavest er tallene for Østfold, Vestfold, Oppland, Aust-Agder, Sogn og Fjordane, Nordland og Finnmark med under 1,5 utenriks reiser per år.

Figur 3. Innenriks reisefrekvenser i alle landets fylker

3. Data fra pendlerundersøkelsen på fly

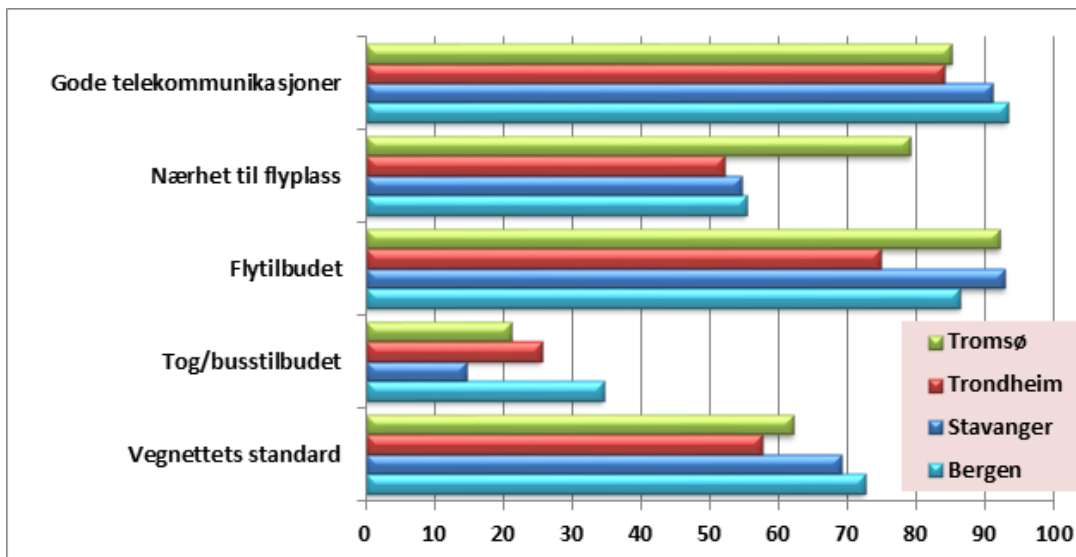
Det er nylig gjennomført en kartlegging av pendling (til og fra arbeid) med fly. Denne viser at det var 1,6 millioner slike reiser innenriks, og 1,1 millioner utenriks i 2011. Dette tilsvarer 11 prosent av all trafikk innenriks og 6 prosent av all trafikk til og fra utlandet. Sammenliknet med 2003 tilsvarer dette en økning på henholdsvis 80 og 100 prosent. Flypendling gjelder primært arbeidskraft med høy utdanning. Nær 60 prosent av de spurte oppgir at de kan få en jobb nær sitt bosted, men de pendler med fly for å få en bedre betalt og mer interessant jobb.

For innenriks reiser er Rogaland og Hordaland de største pendlerfylkene både som avsender og mottaker. Oljesektoren står for nær halvparten av alle slike reiser innenlands. Om lag 50 prosent av de reisende har et opphold på 7 dager eller mindre, ¼ er borte 8-14 dager, ¼ mer enn 14 dager. Kun 8 prosent av flypendlingen innenriks var dagsreiser uten overnatting.

Når det gjelder pendling mellom Norge og utlandet viser tallene at innkommende pendling øker langt raskere enn utgående pendling. De største volumene både til og fra Norge er fra Sverige, Storbritannia og Danmark. Innpendling fra Øst-Europa er det «markedet» som øker mest. Om lag halvparten av de reisende et opphold på 7 dager eller mindre, 17 % er borte 8-14 dager, 31 % mer enn 14 dager. 9 prosent av pendlingen mellom Norge og utlandet var dagreiser uten overnatting.

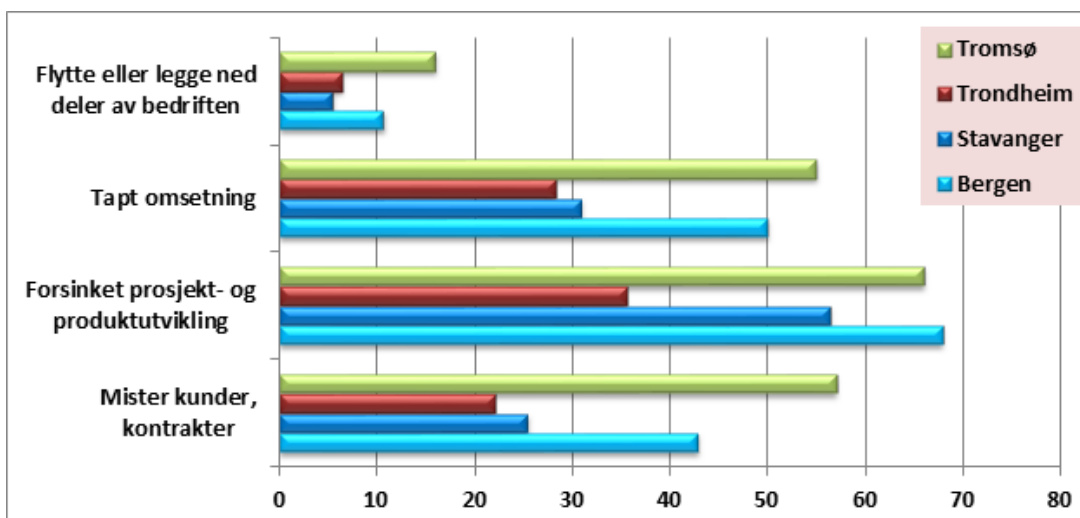
4. Utsagn fra næringslivet

Det er gjennomført intervjuundersøkelser Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø i forbindelse med masterplanarbeidet for lufthavnene i 2012-2013. Her kom det frem at flytilbudet og gode telekommunikasjoner er det viktigste transport- og kommunikasjonstilbudet for næringslivet i disse byene. Fly og tele oppleves også som noe viktigere enn andre transportformer. Se figur 4 og 5.

Figur 4. Hvor viktig mener du følgende infrastruktur er for din bedrifts lønnsomhet? (Prosent avgjørende eller svært viktig)

Samme undersøkelse ble det også spurt om redusert tilbud. Svarene tyder på at bedriftene i Tromsø og Bergen er særlig avhengige av fly. De viktigste egenskapene ved flytilbudet oppgis å være pålitelighet, hyppige avganger, kort ventetid ved security og innsjekk, samt direkteruter.

Figur 5. Hva vil det bety for din virksomhet dersom det blir redusert rutetilbud på xx lufthavn, med dårligere tilgang til billetter på kort varsel? (prosent ja, sikkert eller sannsynligvis)

5 Samfunnsøkonomiske vurderinger

Avinor gjennomfører samfunnsøkonomiske analyser av tiltak på de store lufthavnene, samt av politisk og prinsipielle prosjekter. Analysene viser at en utbygging i henhold til masterplanene for de største lufthavnene (Oslo, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø) er samfunnsøkonomisk lønnsomt med klar margin. For eventuelle nye lufthavner med betydelig lavere trafikk er samfunnsøkonomien mer usikker. Her er det avgjørende hvor mange mindre lufthavner som kan erstattes av én ny og større. Dersom vi erstatter en lufthavn som har 800 m rullebane med én ny som kan betjene jet-fly, er dette oftest samfunnsøkonomisk ulønnsomt. Erfaringsmessig må en ny og større lufthavn erstatte minst to for å oppnå samfunnsøkonomisk lønnsomhet.

Oslo, 30. september 2014

Arbeidsgruppa Regional utvikling, Nasjonal Transportplan 2018-2027, Analyse- og strategifasen